

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Jannica Stefansson

En bromskloss för hästhandeln?

Konsekvenserna av att tillämpa en konsumentköprättslig lag som inte är anpassad för hästar

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Per Nilsén

Termin: VT 2020

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Metod och material	6
1.5 Disposition	8
2 KONSUMENTKÖPLAGEN	9
2.1 Tillämpningsområdet	9
2.2 Felbegreppet	10
2.2.1 Vad som följer av avtalet	10
2.2.2 Ägnad att användas för allmänt eller särskilt ändamål	11
2.2.3 Näringsidkarens upplysningsplikt	11
2.2.4 Konsumentens befogade förväntningar	13
2.3 Konsumentens undersökningsplikt	14
2.4 Tidpunkten för felbedömningen	15
2.4.1 Den köprättsliga utgångspunkten	15
2.4.2 Presumtionsregeln	16
2.5 Reklamationstiden	19
2.6 Påföljder vid fel i varan	20
2.7 Kommande lagstiftning	20
3 DOMSTOLSPRAXIS	22
3.1 Svea hovrätt mål nr T 3977-08	22
3.2 Växjö tingsrätt mål nr T 1186-17	23
4 ANALYS	25
4.1 Problem ur ett näringsidkarperspektiv	25

4.1.1	Näringsidkarbegreppet och skyddssyftet	25
4.1.2	Felbedömningen och den relevanta tidpunkten	26
4.1.3	Reklamationstiden och skadeståndets omfattning	28
4.2	De lege ferenda	29
4.3	Slutsats	30
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	33

Summary

When a consumer buys a toaster in a chain of stores the Consumer Sales Act is applied. The Consumer Sales Act is a law that aims to protect the weaker party and make the parties' business relationship more equal. The strong consumer protection regulations are expressed through, for example, the three-year period under which the seller can be held liable, the generous damages, and the reversed burden of proof when a lack of conformity becomes apparent within six months of delivery of the goods.

Legally, horses are considered chattels and are equated with toasters and other dead things. The problem of treating horses and other living animals the same way as material things have been noticed from many quarters. It is alleged by several organizations that traders avoid selling horses to consumers because of the mandatory rules of the Consumer Sales Act. Due to an EU directive that sets certain minimum rules for consumer protection, it has previously not been possible to regulate horse purchases in a special law outside the scope of the Consumer Sales Act. However, the EU has adopted a new directive which will be incorporated in Swedish law, and according to this directive the legislature has the opportunity to exclude the purchase of living animals from the scope of the Consumer Sales Act.

The purpose of this thesis is to investigate whether the regulations of the Consumer Sales Act give rise to particular problems regarding purchases of horses and whether there is a need to change the legislation. The thesis identifies several problems in the application of the Consumer Sales Act, which results in an unreasonably heavy burden being placed on the trader. Due to the difficulties in determining when a lack of conformity occurred in a horse, there is a need to change the law, for example through a special law adjusted for purchasing living animals.

Sammanfattning

När en konsument köper en brödrost av en butikskedja är konsumentköplagen tillämplig. Konsumentköplagen är en lag som syftar till att skydda den svagare parten och på så sätt göra parternas affärsförhållande mer jämlikt. De starkt konsumentskyddande bestämmelserna kommer till uttryck genom exempelvis den treåriga reklamations tiden, det generösa skadeståndet och den omvända bevisbördan i de fall ett fel i varan upptäcks inom sex månader från leveransen.

Juridiskt sett är hästen en lös sak och likställs med brödrostar och andra döda saker. Problematiken med att behandla hästar och andra levande djur som materiella saker har uppmärksammats från flera håll. Det påstås av flera branschorganisationer att näringsidkare undviker att sälja hästar till konsumenter på grund av konsumentköplagens tvingande bestämmelser. På grund av ett EU-direktiv som uppställer vissa minimiregler för konsumentskyddet har det tidigare inte varit möjligt att reglera hästköp i en speciallag utanför konsumentköplagens tillämpningsområde. Det har emellertid antagits ett nytt EU-direktiv som ska införlivas i svensk rätt och enligt detta har lagstiftaren möjlighet att undanta köp av levande djur från konsumentköplagens tillämpningsområde.

Uppsatsens syfte är att undersöka om konsumentköplagens bestämmelser ger upphov till särskilda problem när det gäller köp av häst och om det finns behov av att förändra lagstiftningen. Uppsatsen identifierar flera problem vid tillämpningen av konsumentköplagens bestämmelser, vilket leder till att en orimligt tung börda läggs på näringsidkaren. På grund av svårigheterna att bestämma när ett fel har uppstått i en häst finns ett behov av att förändra gällande rätt, exempelvis genom en speciell köplag anpassad för levande djur.

Förkortningar

EU	Europeiska Unionen
HNS	Hästnäringens Nationella Stiftelse
KKL	Konsumentköplag (1990:932)
KöpL	Köplag (1990:931)
LRF	Lantbrukarnas Riksförbund

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Hästhandeln har under senare år fått allt mer uppmärksamhet, dels genom granskningar genomförda av konsumentprogram och dagstidningar, dels genom undersökningar och rapporter av hästnäringens branschorganisationer såsom Lantbrukarnas Riksförbund och Hästnäringens Nationella Stiftelse.¹

Hästen är ett mycket speciellt handelsobjekt. Hästen är dyrare i inköp än de flesta djur eftersom det inte är ovanligt att priset på en häst kan uppgå till sex- eller sju-siffriga belopp. Efter köpet är hästen förenad med löpande kostnader som uppgår till flera tusentals kronor i månaden i form av uppställning, foder, hovslagare, försäkring m.m. Ytterligare en sak som åtskiljer hästen från andra handelsobjekt är att hästen är en vara som till sin natur är föränderlig. En häst kan förändras och ådra sig skador även på grund av normal användning.

Juridiskt sett är hästen en lös sak och likställs därmed med materiella saker som exempelvis en brödrost. När en näringsidkare säljer en häst till en konsument är konsumentköplagen (1990:932) tillämplig. Konsumentköplagen är en skyddslagstiftning vars bestämmelser är tvingande och inte kan avtalas bort.²

Hästnäringens branschorganisationer har uppmärksammat hästföretagarnas svårigheter vid hästförsäljningar på grund av konsumentköplagens starka konsumentskydd. LRF menar att ett problem är att det finns oseriösa köpare

---

¹ <https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/aktuellt-fran-lrf-hast/konsumentkoplagen--det-har-handel/>.

² 3 § KKL.

som vet hur de ska utnyttja konsumentköplagen.³ Tillsammans med HNS menar LRF att den nuvarande lagstiftningen fått till följd att många hästuppfödare vägrar sälja till privatpersoner.⁴

Konsumentköplagens bestämmelser har sitt ursprung i ett EU-direktiv och flera av medlemsländerna har uppmärksammat samma problem med lagstiftningen. Genom att ett nytt EU-direktiv antogs i maj 2019 finns nu möjlighet för lagstiftaren att undanta levande djur från konsumentköplagens tillämpningsområde. Frågan om hästförsäljningar bör omfattas av konsumentköplagens tillämpningsområde är därför intressant att undersöka vidare.

1.2 Syfte och frågeställning

Uppsatsen avser att undersöka om konsumentköplagens bestämmelser ger upphov till särskilda problem när det gäller köp av häst. Inom ramen för uppsatsens syfte ligger att undersöka hur felreglerna i konsumentköplagen tillämpas i praktiken vid fel i häst. Med anledning av det nya EU-direktivet som ska införlivas i svensk rätt blir det också intressant att ur ett kritiskt perspektiv analysera eventuella tillämpningsproblem samt analysera lagstiftningen ur ett de lege ferenda-perspektiv. Uppsatsens undersökning kommer att utgå från följande frågeställning:

- I. Vad avses med fel i varan enligt konsumentköplagen och hur tillämpas detta i praktiken när det gäller hästar?
- II. Finns det några problem vid tillämpningen av konsumentköplagens bestämmelser vid försäljningar av hästar ur ett näringsidkarperspektiv?
- III. Borde regelverket för konsumentköp av hästar förändras och på vilket sätt?

---

³ <https://www.svt.se/nyheter/konsument/lrf-det-finns-oseriosa-kopare/>.

⁴ <https://hastnaringen.se/fakta/konsumentkoplagen/>.

1.3 Avgränsningar

På grund av utrymmesskäl kommer konsumentköplagens påföljder, med undantag för skadestånd, inte behandlas i analysen. Eftersom hästen är förenad med höga löpande kostnader blir skadestånden ofta väldigt stora. Det är därför intressant att särbehandla skadeståndet jämfört med övriga påföljder. För att ge läsaren en helhetsuppfattning av konsumentköplagen kommer samtliga påföljder presenteras kortfattat i uppsatsens huvudtext.

1.4 Metod och material

Uppsatsens syfte är att undersöka vilka problem gällande rätt kan ge upphov till, samt hur lagstiftningen skulle kunna utformas för att minska dessa. För att en analys av det här slaget ska vara möjlig krävs att gällande rätt klargörs. För att söka svar på den del av uppsatsens frågeställningar som är av deskriptiv karaktär har den traditionella rättsdogmatiska metoden tillämpats. Den rättsdogmatiska metoden innebär att svaren söks i lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och den rättsdogmatiskt orienterade litteraturen. Det beskrivs ibland som en svaghet i den rättsdogmatiska metoden att den intresserar sig för normerna, men inte hur dessa tillämpas hos exempelvis underrätter och myndigheter.⁵ Den rättsdogmatiska metoden lämpar sig för att besvara frågor som rör de lege lata eftersom rättsdogmatikens grundläggande uppgift är att beskriva, systematisera och tolka innehållet i gällande rätt. Lagstiftningsförslag och de lege ferenda faller utanför rättsdogmatikens principiella ram.⁶

Dagens praktiker använder sig i betydande utsträckning av analys av annat än de traditionella rättskällorna. Sandgren menar att det är oklokt att beteckna dagens rättsvetenskapliga metod som dogmatisk och att ett mer passande namn är rättsanalytisk metod. I uppsatsen används även andra

---

⁵ Korling och Zamboni s. 21 f.

⁶ Olsen s. 111 ff.

källor än de traditionella rättskällorna eftersom en del underrättspraxis används. Den rättsanalytiska metoden har använts för att besvara uppsatsens frågeställningar av mer analytisk karaktär. Den rättsanalytiska metoden ger möjlighet att vidare analysera gällande rätt och ger därmed ett större utrymme att analysera den gällande rätten ur ett de lege ferenda-perspektiv.⁷

Uppsatsens huvudsakliga material har bestått av de traditionella rättskällorna lagtext, rättspraxis, förarbeten och doktrin. Den doktrin som valts är framställd av erkända rättsvetare såsom Johnny Herre, Torgny Håstad och Jan Ramberg. I uppsatsen har också en del hovrätts- och tingsrättsdomar refererats och analyserats. Det saknas praxis från prejudikatbildande instans, varför det blir intressant att se till underrättspraxis för att förstå hur bestämmelserna tillämpas i praktiken. Flera av målen som tas upp av underrätten slutar i förlikning, varför det är knapphändigt även med underrättspraxis. Enligt en rapport från Jordbruksverket slutar 82 % av alla konsumentköpsmål gällande återgång av hästköp i förlikning.⁸

Rättsfallssökningen har skett i de juridiska databaserna Juno och Infotorg Juridik. Sökningen har fokuserat på de rättsfall som behandlar återgång av hästköp i konsumentköpsmål. Efter en genomgång av samtliga rättsfall har författaren valt ut de fall som på ett bra sätt exemplifierar de svårigheter som finns vid bedömningen av om fel i häst föreligger och när felet uppstått. I den domstolspraxis som refererats förekommer en del veterinärmedicinska begrepp. Författaren har konsulterat en veterinär för att på ett förenklat sätt förklara innebörden i fotnoter.

---

⁷ Sandgren s. 648 ff.

⁸ Hästar och konsumentköplagen s. 35.

1.5 Disposition

Uppsatsen består av fyra kapitel inklusive det inledande kapitlet. Det andra kapitlet presenterar konsumentköplagens bestämmelser och ger exempel på hur konsumentköplagens felregler har tillämpats i praktiken. Kapitlet avslutas med en redogörelse för de förändringar som kommer av det EU-direktiv som antogs 2019. Det tredje kapitlet består av två rättsfallsreferat som kommer att analyseras i uppsatsens avslutande kapitel. Det fjärde och avslutande kapitlet består av en analys som är indelad i tre delar. Den första delen belyser de problem som finns vid tillämpningen av konsumentköplagen vid hästköp och analysens andra del behandlar lagstiftningen ur ett de lege ferenda-perspektiv. Analysen avslutas med en sammanfattande slutsats.

2 Konsumentköplagen

2.1 Tillämpningsområdet

Enligt 1 § första stycket KKL är konsumentköplagen tillämplig i de fall en näringsidkare säljer en lös sak till en konsument. Med lös sak avses ett rörligt fysiskt föremål, till exempel kläder, bilar, hästar och möbler.⁹

Det framgår av 1 § fjärde stycket KKL att med konsument menas en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål utom näringsverksamhet. Enligt 1 § femte stycket KKL avses med näringsidkare en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten. Näringsidkardefinitionen ska tolkas med hänsyn till konsumentköpsdirektivets¹⁰ syfte att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå. Detta innebär att en person betraktas som näringsidkare så snart mer än någon enstaka försäljning genomförts, det krävs inte ens att verksamheten är inriktad på vinst.¹¹

I domstolspraxis har hänsyn tagits till vilken sorts vara det gäller och under vilka former den utbjudits. Hästar måste ses som relativt exklusiva varor som inte innehas av envar. Normalt använder privatpersoner sina hästar som fritidssysselsättning i ridning eller liknande. En privatperson säljer knappast hästar vid mer än enstaka tillfällen. Säljaren i målet hade sålt sex hästar inom en sexmånadersperiod och vid en helhetsbedömning av omständigheterna ansåg tingsrätten att hans hästförsäljning måste anses ha skett yrkesmässigt trots att säljaren inte var näringsidkare. Av domen framgår att det inte är skattelagstiftningens definition som ska tillämpas vid bedömningen av om någon är att betrakta som näringsidkare.¹²

---

⁹ Gerhard s. 79.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

¹¹ Herre s. 63 f.

¹² Malmö tingsrätt, mål 8880-08, dom 2009-09-14.

Enligt 1 § andra stycket KKL är lagen även tillämplig i de fall då köpet mellan två privatpersoner förmedlats av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet. När det gäller försäljning av hästar är det vanligt förekommande att en näringsidkare förmedlar från en säljare som är privatperson till en köpare som är konsument. Syftet med bestämmelsen är att hindra att konsumentköplagens bestämmelser kringgås. När en näringsidkare har förmedlat ett köp åt en privatperson blir näringsidkaren och privatpersonen solidariskt ansvariga gentemot köparen. Köparen kan alltså välja att rikta krav mot näringsidkaren som förmedlat köpet istället för att rikta krav mot privatpersonen som sålt varan till köparen.¹³

2.2 Felbegreppet

2.2.1 Vad som följer av avtalet

Om en vara avviker från vad parterna har avtalat om är den felaktig. Det framgår av 16 § första stycket KKL att varan ska stämma överens med vad som följer av avtalet. Det innebär att huvudregeln är att det råder avtalsfrihet när det gäller varans beskaffenhet. Som underlag för avtalstolkningen bör, förutom det muntliga eller skriftliga avtalet, även andra tolkningsdata kunna användas. Exempelvis uppgifter som utgjort underlag för konsumentens beslut att köpa varan. Avtalsfriheten begränsas genom säljarens ansvar för uppgifter som lämnats i samband med marknadsföringen samt när det gäller produkter som kan medföra fara för liv och hälsa. Inskränkningarna kommer till uttryck genom 18 och 19 §§ KKL.¹⁴

Det finns vägledande normer för det fall möjligheten att genom avtalstolkning fastställa varans beskaffenhet har uttömts. De vägledande normerna återfinns i 16 § andra stycket KKL och gäller subsidiärt, det vill säga innehåller avtalet avvikande normer har dessa företräde.¹⁵

---

¹³ Håstad s. 228 f.

¹⁴ Herre s. 209 ff.

¹⁵ Herre s. 215.

2.2.2 Ägnad att användas för allmänt eller särskilt ändamål

En vara kan också vara felaktig med hänvisning till varans faktiska beskaffenhet. Det framgår av 16 § andra stycket 1 p. KKL att varan ska vara ägnad för de ändamål för vilka varor av samma slag i allmänhet används. Bedömningen avser om varan är lämpad för sådan användning som är den normala för den typ av vara som köpet avser och bedömer inte varans kvalitet.¹⁶

16 § andra stycket 1 p. KKL är inte tillämplig i de fall konsumenten köpt varan för användning till ett särskilt ändamål, det vill säga ett ändamål som avviker från vad varor av det slaget normalt används till. En vara kan vara felaktig om konsumenten inte kan använda varan till det särskilda ändamålet. Det framgår av 16 § andra stycket 2 p. KKL att varan kan betraktas som felaktig om näringsidkaren vid köpet måste ha insett att konsumenten avsåg att använda varan till det särskilda ändamålet. Om varan överhuvudtaget inte kan användas på det sätt som konsumenten tänkt sig är det redan från början klart att rekvisitet är uppfyllt. Bedömningen blir emellertid mer problematisk i de fall varan kan användas för det särskilda ändamålet men inte utan viss olägenhet. I sådana situationer bör det vara möjligt att tillämpa punkterna 1 och 2 kumulativt.¹⁷

2.2.3 Näringsidkarens upplysningsplikt

En vara kan vara felaktig trots att den uppfyller de krav som anges i 16 § första och andra stycket KKL. Enligt 16 § tredje stycket 2 p. KKL anses varan felaktig om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med

---

¹⁶ Herre s. 216.

¹⁷ Herre s. 217 ff.

att bli upplyst om. Det krävs inget sveksyfte utan det räcker att näringsidkaren försummat sin upplysningsplikt på det sätt som anges i bestämmelsen. Bestämmelsen innehåller inget väsentlighetskrav vilket innebär att näringsidkaren ska lämna information även om mindre viktiga fel eller brister. Upplysningsplikten omfattar endast sådant som är förknippat med varans egenskaper eller användning.¹⁸

Upplysningsplikten är begränsad till information som näringsidkaren kände till eller borde känt till. Vid bedömningen av om vad näringsidkaren bort känna till får man beakta vad näringsidkare inom den aktuella branschen normalt kan förväntas känna till. Det krävs alltså av näringsidkaren att han aktivt skaffar sig kunskap om varorna han säljer.¹⁹

Ytterligare en förutsättning för näringsidkarens upplysningsplikt är att konsumenten med fog kunde räkna med att bli upplyst om förhållandet gällande varans egenskaper eller användning. Vad konsumenten kan räkna med att bli upplyst om får bedömas från fall till fall. Konsumentens möjlighet att på egen hand undersöka varan och själv skaffa sig en uppfattning om dess beskaffenhet är av avgörande betydelse. Andra faktorer av betydelse kan vara parternas ställning, vilken typ av vara köpet avser samt förhållandena i övrigt i samband med avtalets ingående.²⁰

Om näringsidkaren har underlåtit att uppfylla sin upplysningsplikt medför detta felansvar enbart i de fall då det kan antas ha inverkat på köpet. Kan det antas att konsumenten hade köpt varan även med vetskap om det näringsidkaren underlåtit att informera honom om, är varan inte felaktig med stöd av denna paragraf.²¹ Det är konsumenten som ska bevisa att informationen hade inverkat på köpet. Kravet på bevisningens styrka bör emellertid sättas lågt. För att uppfylla beviskravet bör konsumenten kunna visa på någon omständighet som gör det antagligt att han hade avstått från

---

¹⁸ Herre s. 223 f.

¹⁹ Eriksson, Nordling och Palm s. 127.

²⁰ Herre s. 224 f.

²¹ Herre s. 225.

att köpa varan om han hade fått den aktuella informationen. Om näringsidkaren påstår att han har lämnat en upplysning till konsumenten, men konsumenten förnekar det, måste näringsidkaren bevisa att upplysningen har lämnats.²²

2.2.4 Konsumentens befogade förväntningar

Det framgår av 16 § tredje stycket 3 p. KKL att en vara även kan vara felaktig om den i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta. Genom bestämmelsen klargörs att det som nämnts i de föregående styckena inte är uttömmande för bedömningen av om en vara är felaktig eller inte. Bestämmelsen är av särskild betydelse när det gäller köp av begagnade varor.²³ Vid köp av en begagnad vara kan konsumenten inte förvänta sig att den ska vara som ny. Konsumenten måste utgå från att den begagnade varan har utsatts för slitage. När det gäller begagnade varor får konsumentens befogade förväntningar avgöras med ledning av exempelvis varans pris, ålder och användning.²⁴ Det finns ingen praxis som fastställer om en häst är en begagnad vara. Däremot har regeringsrätten i ett skatterättsligt mål begärt förhandsavgörande från EU-domstolen som uttalade att en häst kan vara att betrakta som en begagnad vara enligt mervärdesskattedirektivet^{25, 26}

Vid försäljning av begagnade varor är det relativt vanligt att säljaren försöker begränsa sitt felansvar genom att i köpeavtalet ange att varan säljs i befintligt skick. Enligt 17 § KKL kan en vara betraktas som felaktig trots att den sålts i befintligt skick om den är i sämre skick än vad köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog kunnat förutsätta. En klausul om befintligt skick får därför, vid konsumentköp, knappast någon

---

²² Eriksson, Nordling och Palm s. 129 f.

²³ Herre s. 229 f.

²⁴ Eriksson, Nordling och Palm s. 132.

²⁵ Rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt.

²⁶ C-320/02 *Förvaltnings AB Stenholmen mot Riksskatteverket*, EU:C:2004:213.

ansvarslindrande verkan. Om näringsidkaren däremot gör en mer precist formulerad friskrivning faller denna utanför 17 § KKL och istället tillämpas de tvingande bestämmelserna i 16 § tredje stycket 2 och 3 p. samt 18 och 19 §§ KKL.²⁷

2.3 Konsumentens undersökningsplikt

Det framgår i föregående avsnitt att det finns en långtgående upplysningsplikt för näringsidkaren. Det finns dock ingen motsvarande undersökningsplikt för konsumenten i konsumentköplagen. Enligt artikel 2.3 i konsumentköpsdirektivet anges att bristande avtalsenlighet inte kan anses föreligga om konsumenten vid avtalsingåendet kände till eller inte rimligen kunde vara okunnig om den bristande avtalsenligheten. Det saknas reglering med motsvarande innehåll i konsumentköplagen. Motivet uppgavs vara att detta undantag från säljarens ansvar redan gäller i svensk rätt. Ramberg och Herre menar att avsaknaden av reglering i konsumentköplagen kan innebära att konsumentens undersökningsplikt med full giltighet kan regleras i avtalet, eftersom det inte direkt kommer att strida mot konsumentköplagens tvingande bestämmelser. Enligt Ramberg och Herre får man anta att strängare bestämmelser i avtalet än vad som följer av 20 § köplagen (1990:931) skulle komma att åsidosättas med tillämpning av 36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.²⁸

Det framgår av Högsta domstolens praxis att det inte spelar någon roll för felbedömningen vad konsumenten borde ha upptäckt vid en eventuell undersökning. Domstolen menar vidare att avsaknaden av undersökningsplikt inte hindrar att konsumentens faktiska kännedom tilläggs betydelse och att kännedom om en egenskap medför att egenskapen anses avtalad. Om konsumenten överhuvudtaget inte undersökt varan kan detta få betydelse för

---

²⁷ Håstad s. 238 f.

²⁸ Ramberg och Herre s. 94 f.

vilken standard som konsumenten med fog kunnat förutsätta att varan ska ha, och därmed för vad som ska anses utgöra fel.²⁹

Vid köp av häst är det vanligt förekommande att köpet föregås av en godkänd veterinärbesiktning. I äldre praxis har det ansetts utgöra en garanti när säljaren vid försäljning av djur överlämnat ett felfritt veterinärintyg, om köparen villkorat köpet vid detta.³⁰ Det är dock osäkert om detta skulle anses utgöra en särskild utfästelse enligt dagens köprättsliga regler.³¹

2.4 Tidpunkten för felbedömningen

Det är inte tillräckligt att varan är felaktig enligt 16–19 §§ KKL för att näringsidkarens felansvar ska aktualiseras, det krävs också att felet förelåg redan vid tidpunkten för riskövergången. Enligt 20 § första stycket KKL sker felbedömningen i samband med att varan avlämnas. Det framgår av 6 § KKL att varan anses avlämnad när den har kommit i köparens besittning. Enligt 8 § andra stycket KKL går risken för varan över på köparen när varan har avlämnats. Konsumenten ansvarar alltså för fel som uppstår efter att konsumenten fått varan i sin besittning. Förelåg det av konsumenten visade felet vid riskens övergång, ansvarar näringsidkaren för felet även om det inte visat sig förrän senare. Fel som funnits i varan redan vid riskövergången brukar benämnas ”ursprungliga fel”.³²

2.4.1 Den köprättsliga utgångspunkten

Den köprättsliga utgångspunkten är att konsumenten ska bevisa att felet förelåg redan vid riskens övergång. Beviskravet i dispositiva tvistemål är ett högt ställt beviskrav och konsumenten måste ”visa” eller ”styrka” att felet

---

²⁹ NJA 2015 s. 233 p. 38–39.

³⁰ NJA 1976 s. 678.

³¹ Hellner och Ramberg s. 196 f.

³² Herre s. 254 f.

förelåg vid riskövergången.³³ Av Högsta domstolens praxis framgår dock att beviskravet för fel måste nyanseras i vissa situationer. Bland annat ska hänsyn tas till vilken möjlighet parterna har att säkra bevisning och vad som kan förväntas av parterna i detta avseende.³⁴ Enligt äldre praxis från Högsta domstolen är det tillräckligt att den av köparen uppgivna skadeorsaken framstår som klart mera sannolik än den som åberopats av säljaren.³⁵

I ett fall från hovrätten hade köparen upptäckt att hästen var behäftad med en senskada i ena frambenet. Felet hade visat sig efter sex månader från avlämnandet och köparen var därför tvungen att bevisa att felet förelåg redan vid riskens övergång. I fallet behövde köparen göra klart mer sannolikt att felet i hästen förelåg redan vid riskövergången.³⁶

2.4.2 Presumtionsregeln

Det kan vara svårt för konsumenten att bevisa att felet härstammar från en egenskap som fanns vid riskövergången om det har passerat en tid sedan köpet. I samband med att konsumentköpsdirektivet införlivades i svensk lag ändrades konsumentköplagen genom att bland annat 20 a § KKL infördes.³⁷ Enligt 20 a § KKL ska ett fel som visar sig inom sex månader från avlämnandet presumeras ha förelegat redan vid avlämnandet. Presumtionsregeln i 20 a § KKL är väldigt viktig för konsumenten eftersom regeln utgör ett slags undantag från den köprättsliga utgångspunkten och medför att konsumenten inte behöver bära bevisbördan de första sex månaderna efter köpet.

Presumtionen gäller dock inte om det är oförenligt med varans eller felets art att felet ska anses ha funnits redan vid avlämnandet. Presumtionen är oförenlig med varans art om felet beror på att varan har passerat sin normala

---

³³ Herre s. 257 f.

³⁴ NJA 2015 s. 233 p. 17.

³⁵ NJA 1991 s. 481.

³⁶ Svea hovrätt, mål 719-10, dom 2011-02-15.

³⁷ Herre s. 259.

hållbarhetstid, exempelvis om en färskvara har blivit för gammal och därför ruttnat.³⁸ Presumtionen är oförenlig med felets art om det tydligt framgår av felet att det uppkommit efter avlämnandet. För att presumtionen inte ska gälla måste näringsidkaren visa att felets art är sådant att det uppkommit genom en olyckshändelse, onormalt brukande, vanvård eller liknande.³⁹ Ett exempel gällande fel i häst kan vara om hästen bryter benet i hagen hos konsumenten efter köpet. Enligt konsumentköplagens förarbeten kan presumtionen oftare anses vara oförenlig med varans eller felets art när det rör sig om begagnade varor.⁴⁰

Presumptionsregeln innebär att om konsumenten efter köpet lägger fram tillräckligt stark bevisning för att varan är felaktig så antas felet funnits redan vid riskövergången. Näringsidkaren kan bryta presumtionen och därmed undgå ansvar om han kan visa att felet inte fanns vid riskens övergång. Det framgår inte uttryckligen av bestämmelsen vilket krav som ska ställas på bevisningens styrka. Det beviskrav som normalt gäller i dispositiva tvistemål, det vill säga ”visa” eller ”styrka” att en viss omständighet föreligger, är ett högt ställt beviskrav. Högsta domstolen har i sin praxis uttalat att ett så högt ställt beviskrav skulle innebära en tung börda för näringsidkaren eftersom näringsidkaren saknar möjlighet att säkra bevisning efter att varan har överlämnats till köparen.⁴¹ Det är därför motiverat att näringsidkaren ges en viss bevislättning för att bryta presumtionen i 20 a § KKL i jämförelse med det högt ställda beviskrav som normalt gäller i dispositiva tvistemål. Vad som kan krävas av näringsidkaren för att bryta presumtionen varierar beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Den tid som gått sedan varan avlämnades är en viktig faktor. Om felet är väl synligt och inte påtalas av konsumenten förrän flera månader efter avlämnandet krävs inte samma bevisning för att näringsidkaren ska anses ha uppfyllt sin bevisbörda jämfört med när felet påtalas en kort tid efter avlämnandet.⁴²

---

³⁸ NJA 2013 s. 524 p. 16–17.

³⁹ Herre s. 261.

⁴⁰ Prop. 2001/02:134 s. 60.

⁴¹ NJA 2013 s. 524 p. 21.

⁴² NJA 2013 s. 524 p. 23–24.

Vid fel i häst är det inte tillräckligt att i köpeavtalet hänvisa till en, i samband med överlåtelsen, företagen veterinärundersökning utan anmärkningar för att bryta presumtionen.⁴³ I ett fall konstaterade hovrätten att ett felfritt veterinärintyg visserligen talar för att hästen var felfri vid försäljningen, men att det inte kunde uteslutas att felet hade förelegat redan vid försäljningen, i vart fall i form av frö till fel.⁴⁴ I ett nyare avgörande bedömde tingsrätten att ett veterinärintyg utan anmärkningar i kombination med att hästen dagarna före överlåtelsen kunde hoppa hinder inte gör att säljaren har uppfyllt sin bevisbörda.⁴⁵

I ett fall hade en travhäst blivit halt efter köpet. Det hade inte företagits någon veterinärundersökning i samband med överlåtelsen, utan hästen hade undersökts av veterinär ungefär två månader före köpet och då varit utan anmärkningar. Under tidsperioden mellan veterinärundersökningen och köpet hade hästen deltagit i tre tävlingar med gott resultat. Hästens kusk menade att hästen inte kunnat prestera så bra om det funnits några allvarliga fel. Kusks uttalande i kombination med att hästen varit utan anmärkningar vid veterinärundersökningen två månader före köpet, var enligt tingsrätten tillräckligt för att bryta presumtionen.⁴⁶

Hovrätten har i ett avgörande bedömt att säljaren uppfyllt sin bevisbörda. I målet hade hästen blivit halt drygt tre månader efter avlämnandet och vid en veterinärundersökning upptäcktes förändringar i hovarna. Hästen hade före avlämnandet presterat bra på tävlingar och köparen hade efter köpet deltagit med hästen i flera hoppträningar fram tills att hältan upptäcktes. I kombination med veterinärutlåtanden om att förändringarna i hovarna inte kunde åldersbestämmas längre än 10–12 veckor menade hovrätten att säljaren hade gjort sannolikt att felet inte förelegat vid riskövergången. Det

---

⁴³ Växjö tingsrätt, mål 1855-07, dom 2008-04-25.

⁴⁴ Svea hovrätt, mål 10067-09, dom 2010-11-16.

⁴⁵ Lycksele tingsrätt, mål 33-16, dom 2016-10-27.

⁴⁶ Stockholms tingsrätt, mål 7929-15, dom 2016-04-08.

kan tilläggas att hästen under en period hos köparen haft skor som inte var lämpliga för den.⁴⁷

2.5 Reklamationstiden

För att konsumenten överhuvudtaget ska kunna åberopa ett fel i den köpta varan krävs att konsumenten reklamerar köpet till näringsidkaren. Enligt 23 § KKL måste köparen meddela säljaren om felet inom skälig tid efter att han märkt eller borde ha märkt felet. Det framgår vidare av 23 § KKL att ett meddelande som lämnas inom två månader efter att köparen märkt felet alltid ska anses ha lämnats i rätt tid.

Enligt 23 § tredje stycket KKL är den yttersta reklamationstiden tre år efter den tidpunkt då köparen tog emot varan. Det innebär att konsumenten inte har rätt att åberopa fel i varan efter att tre år har passerat från avlämnandet. Det finns emellertid vissa undantag från den treåriga reklamationsfristen. Om säljaren har lämnat garanti eller liknande utfästelse som sträcker sig längre än tre år, kan fel som omfattas av garantin reklameras även efter treårstidens utgång.⁴⁸

Det framgår av 24 § KKL att köparen utan hinder av 23 § får åberopa att varan är felaktig, om säljaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder eller om varan medför fara för liv eller hälsa. Det är omöjligt att precisera vad som avses med att handla i strid mot tro och heder, men näringsidkarens beteende, före eller efter köpet, måste haft avseende på det fel vars reklamationsfrist försuttits. Det är alltså inte tillräckligt att näringsidkaren generellt visat sig vara ohederlig.⁴⁹

---

⁴⁷ Svea hovrätt, mål 2924-17, dom 2018-02-08.

⁴⁸ Eriksson, Nordling och Palm s. 177.

⁴⁹ Herre s. 311 f.

2.6 Påföljder vid fel i varan

Har konsumenten köpt en felaktig vara och reklamerat felet i rätt tid, kan konsumenten göra gällande vissa påföljder. Enligt 22 § KKL får konsumenten kräva avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller ersättning för att avhjälpa felet eller häva köpet. Konsumenten får dessutom kräva skadestånd.

Enligt 32 § KKL omfattar skadeståndet ersättning för utgifter, inkomstförlust, prisskillnaden vid täckningsköp samt annan förlust på grund av felet. Bestämmelsens första post ”utgifter” kan gälla utgifter som föranleds av att konsumenten försätts i en utgiftskrävande situation genom näringsidkarens avtalsbrott.⁵⁰ Utgifter för uppställning, foder, hovslagare och övriga löpande kostnader som är förenade med hästägande torde tillhöra den sortens utgifter.

2.7 Kommande lagstiftning

Den 20 maj 2019 antogs varudirektivet⁵¹. Direktivet kommer att upphäva och ersätta konsumentköpsdirektivet. Senast den 1 juli 2021 ska medlemsstaterna anta och offentliggöra de bestämmelser som är nödvändiga för att följa detta direktiv.⁵² Det nya direktivet medför en del förändringar och nedan kommer redogöras för de förändringar som är relevanta för den här uppsatsen.

Enligt varudirektivets artikel 3.5 b) får medlemsstaterna undanta avtal om försäljning av levande djur från tillämpningsområdet. Riksdagen har tidigare gett till känna att regeringen bör överväga huruvida reglerna i konsument-

---

⁵⁰ Herre s. 380.

⁵¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/771 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor, om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv 2009/22/EG samt om upphävande av direktiv 1999/44/EG.

⁵² Artikel 23 och 24 i varudirektivet.

köplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade.⁵³ Med anledning av det nya direktivets genomförande i svensk lagstiftning har regeringen tillsatt en utredning. Utredaren ska överväga om köp av levande djur helt eller delvis bör undantas från tillämpningen av de regler som genomför direktivet och om andra åtgärder bör vidtas för att få till stånd en ordning som är ändamålsenlig för både näringsidkare och konsumenter.⁵⁴

En annan förändring som kommer av varudirektivet gäller den presumptionsregel som infördes när konsumentköpsdirektivet införlivades. Enligt artikel 5.3 i konsumentköpsdirektivet ska en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av varan presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen. Presumtionen gäller inte om motsatsen bevisas eller om presumtionen är oförenlig med varans eller den bristande avtalsenlighetens art. Motsvarande bestämmelse återfinns i varudirektivets artikel 11.1. Förändringen består i att hädanefter kommer en bristande avtalsenlighet som visar sig inom minst ett år från leveransen presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen.

---

⁵³ Bet. 2016/17:CU12 p. 6; rskr. 2016/17:209.

⁵⁴ Dir. 2019:45.

3 Domstolspraxis

3.1 Svea hovrätt mål nr T 3977-08

I målet hade den tolvåriga hästen Galliano sålts från en privatperson till en annan privatperson för en köpeskilling om 150 000 kr. Köpet hade dock förmedlats av en näringsidkare och därför var konsumentköplagen tillämplig. Köpet föregicks av en av köparen företagen provridning och godkänd veterinärbesiktning. Efter cirka tre månader upptäckte köparen att Galliano haltade emellanåt och gjorde försök att kasta av köparen när hon red. Köparen tog då Galliano till en veterinär som konstaterade att Galliano sannolikt var behäftad med spondylos⁵⁵ i brösttryggen. Köparen vände sig då till näringsidkaren som förmedlat köpet och ville att köpet skulle återgå.

Tingsrätten gjorde bedömningen att det var klarlagt att hästen led av spondylos och att den sannolikt haft det en längre tid. Tingsrätten prövade därefter frågan om Galliano med anledning av spondylos fått en funktionsnedsättning. Det hölls vittnesförhör med tre olika veterinärer för att besvara frågan. Av vittnesförhören framgick att det fanns delade meningar huruvida spondylos verkligen innebar en rörelseinskränkning hos hästar eftersom det finns exempel på hästar med diagnosen som kan både tävla och fungera väl som ridhästar. Vad samtliga veterinärer däremot var överens om var att miljö- och ägarbyte kan orsaka hälta och personlighetsförändringar på grund av att ridsättet, sadeln och underlaget har ändrats för hästen. Tingsrätten fann att köparen inte visat att Galliano vid köpet var behäftad med ett fel som nedsatt hästens senare funktion.

Köparen överklagade tingsrättens dom till hovrätten. Hovrätten gav en av veterinärernas vittnesutsaga särskild tyngd och även ett intyg där en annan veterinär skrivit att Galliano inte kommer kunna användas som brukshäst i

---

⁵⁵ Förändringar i kotorna.

framtiden. De övriga två veterinärerna uppgav att det inte är teoretiskt omöjligt att spondylos, som enligt dem är en sällsynt förekomst, kan leda till nedsatt rörelseförmåga. Hovrätten fann på grund av det här att det var tillräckligt klarlagt att Galliano varit behäftad med ett fel som medfört en funktionsstörning. Hovrätten upphävde tingsrättens dom och förpliktade näringsidkaren att utge cirka 578 000 kr till köparen (återbetalning av köpeskillingen, skadestånd och köparens rättegångskostnader). Näringsidkarens egna rättegångskostnader är inte inräknade i denna summa.

Det slutliga priset för näringsidkaren att köpa tillbaka en häst som sålts för 150 000 kr blev ungefär 730 000 kr. Domen vann laga kraft cirka 3,5 år efter köpet. Det som gör fallet med Galliano extra intressant är att näringsidkaren rehabiliterade hästen och hästen tävlade därefter i medelsvåra klasser fram till 18 års ålder.⁵⁶

3.2 Växjö tingsrätt mål nr T 1186-17

I målet hade den fyraåriga hästen Taktik sålts från en näringsidkare till en konsument för en köpeskillning om 187 500 kronor. Taktik genomgick en veterinärbesiktning i anslutning till överlåtelsen, utan att några fel som påverkade köparens tänkta användningsområde påträffades. Cirka 2,5 månader efter köpet visade Taktik symptom på allvarlig sjukdom. Köparen tog Taktik till ett djursjukhus där bukhinneinflammation konstaterades av veterinär. Taktik kom sedan att avlida på operationsbordet och köparen vände sig därefter till näringsidkaren och ville häva köpet.

Det genomfördes en obduktion av Taktik och vid den framkom att Taktik lidit av eosinofil kolit⁵⁷. Den veterinär som genomförde obduktionen hördes som sakkunnig i tingsrätten. Enligt veterinären fanns begränsat med forskning om eosinofil kolit, det var därför inte möjligt att säga hur långt

---

⁵⁶ Hästar och konsumentköplagen s. 50.

⁵⁷ En inflammerad tjocktarm som läcker ut bakteriefyllt vätska, vilket kan leda till att organen växer ihop.

sjukdomsförloppet varit. Det kunde ha varit veckor, månader eller år och veterinären kunde inte uttala sig om hästen haft detta redan vid överlåtelsen. Veterinären kunde inte heller säga att en häst kan ha anlag för eosinofil kolit.

Ytterligare två veterinärer hördes som sakkunniga, en veterinär som är europeisk specialist på intern medicin på häst och den veterinär som besiktigade hästen inför försäljningen. Specialisten menade att man enligt vetenskapen inte vet hur lång tid det tar för inflammationen att utvecklas och att det inte går att utesluta att hästen hade detta vid överlåtelsen. Specialisten menade vidare att det var osannolikt att hästen haft detta redan vid överlåtelsen och att hon inte kunde se något genetisk beträffande Taktik som kunde ligga till grund för sjukdomen. Hennes bedömning grundade sig på de kliniska symptomen och menade att det är osannolikt att hästen haft problem i över 2,5 månad utan att visa symptom. Den veterinären som företog besiktningen menade att det var ytterst osannolikt att hästen hade en inflammation vid tiden för hans undersökning.

Det ifrågasattes inte att den eosinofila koliten utgjorde ett fel och tingsrättens uppgift var att avgöra om felet förelåg redan vid avlämnandet. Den avgörande frågan var när den eosinofila inflammationen uppkommit eller när ett ”frö” till sådan inflammation funnits. Eftersom det endast gått 2,5 månader sedan avlämnandet gjorde tingsrätten bedömningen att näringsidkaren inte visat att det inte fanns ett ”frö” till sjukdomen vid avlämnandet. Näringsidkaren förpliktades att till köparen utge drygt 350 000 kr. Näringsidkaren överklagade dock tingsrättens dom till hovrätten och parterna kom där att förlikas.

4 Analys

Det följande avsnittet syftar till att besvara uppsatsens andra och tredje frågeställning. För att besvara frågeställningarna genomförs en analys mot bakgrund av den gällande rätten och den domstolspraxis som behandlats i uppsatsens tidigare avsnitt. Den inledande frågeställningen är av mer deskriptiv karaktär och har besvarats genom uppsatsens andra och tredje kapitel.

4.1 Problem ur ett näringsidkarperspektiv

4.1.1 Näringsidkarbegreppet och skyddssyftet

Näringsidkarbegreppet i konsumentköplagen är vidsträckt och är inte synonymt med det skatterättsliga näringsidkarbegreppet. En person kan betraktas som näringsidkare redan efter att mer än någon enstaka försäljning genomförts. Det krävs inte att verksamheten är inriktad på vinst och domstolen har i sin praxis prövat en tvist enligt konsumentköplagen trots att säljaren inte var näringsidkare.

Den vida definitionen av näringsidkare ger upphov till vissa problem. Det kan verka oförutsebart att en person ses som näringsidkare vid en hästförsäljning trots att verksamheten inte betraktas som en näringsverksamhet i skatterättslig mening. Det är vanligt förekommande att hästföretag betraktas som hobbyverksamheter och inkomster därav beskattas på ett annat sätt än om företaget ansetts vara en näringsverksamhet. Det kan tyckas orimligt att en person som inte får ta del av de skattemässiga fördelarna med att driva en näringsverksamhet samtidigt åläggs ett betungande ansvar för att personen i civilrättslig mening ses som näringsidkare.

Konsumentköplagens syfte är att skydda konsumenten, som normalt är den svagare parten i ett affärsförhållande. När det gäller hästköp är inte automatiskt konsumenten den svagare parten. I många fall är konsumenten ur ekonomisk synvinkel likvärdig eller till och med starkare än säljaren.⁵⁸ Det kan därför ifrågasättas om det är lämpligt med en tvingande, stark skyddslagstiftning när det gäller köp av häst. Syftet med konsumentköplagen är att skydda den svagare parten för att affärsförhållandet ska bli mer jämlikt. I situationer när affärsförhållandet från början är mer jämlikt ger konsumentköplagen konsumenterna möjlighet att utnyttja lagstiftningen på ett sätt som inte kan ha varit lagstiftarens avsikt.

4.1.2 Felbedömningen och den relevanta tidpunkten

En häst är till sin natur föränderlig och kan förändras och ådra sig skador både på grund av normal och onormal användning. Det framgår av den domstolspraxis som behandlats i tidigare avsnitt att en häst kan skadas eller förändras på annat sätt efter försäljningen på grund av miljö- och ryttarbyte. Det framgår vidare av domstolspraxisen att det finns stora svårigheter att bestämma när ett fel har uppstått. I de flesta av de rättsfall som behandlats i uppsatsen har det inte varit tillräckligt med ett felfritt veterinärintyg strax före avlämnandet för att bryta presumtionen som följer av 20 a § KKL.

De två rättsfall som refererats i uppsatsens tredje kapitel belyser de svårigheter som finns i att bedöma om ett fel i häst föreligger samt när detta uppstått. Oavsett vilken slags fysisk defekt som påträffas hos hästen blir veterinärernas utlåtande avgörande för bedömningen av när felet har uppstått. Ibland kan veterinärerna ha fel och ibland har den veterinärmedicinska forskningen inte kommit tillräckligt långt för att kunna besvara de frågor som ställs. Hästen Galliano ansågs vara obrukbar av en veterinär, men hästen reds och tävlade trots det i flera år efter utlåtandet. Näringsidkaren

---

⁵⁸ Hästar och konsumentköplagen s. 10 f.

som sålde Taktik stod inför en omöjlig uppgift när han skulle försöka bryta presumtionen eftersom det inte fanns tillräckligt med veterinärmedicinsk forskning för att han skulle kunna visa att felet inte förelåg vid avlämnandet. Enligt Högsta domstolens praxis ska näringsidkaren ges en viss bevislättning för att bryta presumtionen. Näringsidkaren som sålde Taktik gavs ingen bevislättning, han behövde bevisa det som inte ens veterinärerna kunde.

En presumptionsregel likt den som finns i 20 a § KKL är olämplig när det gäller köp av hästar. Hästar kan förändras på de mest oförutsägbara sätt och det är i många fall svårt att avgöra när ett fel har uppstått och om det är felet som orsakar funktionsnedsättningen. En häst kan, trots en avvikelse, fungera väl för en ryttare och inte fungera alls för en annan. I dessa situationer kan man fråga sig om felet finns i hästen eller uppkommer på grund av den nya ryttaren.

Presumtionen är i många fall omöjlig för näringsidkaren att bryta. Efter avlämnandet har näringsidkaren ofta inte ens sett hästen hos köparen och har ingen möjlighet att säkra bevisning. Det enda säljaren har är ofta veterinärintyget som utfärdades vid veterinärbesiktningen, men i de flesta fall räcker inte det för att bryta presumtionen. Säljaren har alltså väldigt liten chans att bryta presumtionen när veterinärerna inte med säkerhet kan säga när felet uppstod. Det torde vara oerhört svårt att med säkerhet uttala sig om när ett fel i en häst har uppstått, även som veterinär.

4.1.3 Reklamationstiden och skadeståndets omfattning

Enligt konsumentköplagen kan köparen påtala ett fel i hästen upp till tre år efter avlämnandet. Det är väldigt betungande för näringsidkaren som, under de tre närmast följande åren, behöver vara beredd att köpa tillbaka den sålda hästen.

Om en köpare två år och elva månader efter köpet upptäcker ett fel i hästen och lyckas göra klart mer sannolikt att felet fanns vid avlämnandet kan säljaren tvingas att köpa tillbaka hästen. Förutom att återbetala köpeskillingen och ta tillbaka hästen kan säljaren även bli skyldig att betala skadestånd till köparen. Skadeståndet omfattar de utgifter konsumenten ådragit sig på grund av att näringsidkaren underlåtit att leverera en avtalsenlig häst. När det gäller hästköp utgör dessa utgifter till exempel kostnader för uppställning, försäkring, hovslagare, veterinär osv. Skadeståndets generösa omfattning innebär att näringsidkaren kan bli tvungen att betala flera hundratusen i skadestånd oberoende av hur stor köpeskillingen var. Den hästen som näringsidkaren sålde för 50 000 kronor för nästan tre år sedan kan alltså kosta det mångdubbla vid en återgång av köpet. Till detta kommer även näringsidkarens egna och konsumentens rättegångskostnader. Fallet med hästen Galliano kan användas som skräckexempel och har säkert avskräckt en del näringsidkare sedan domen föll.

Den långa reklamationstiden i kombination med det generösa skadeståndet, tror jag, hämmar hästförsäljningarna. Flera konsumenter är ekonomiskt starka och ur den synvinkeln attraktiva köpare, men risken att efter tre år dels behöva återbetala köpeskillingen, dels behöva betala ett stort skadestånd gör nog att risken ses som större än den eventuella vinsten. Att näringsidkare i större utsträckning har blivit medvetna om det generösa skadeståndet kan vara en bidragande orsak till att så många konsumenttvister avseende hästköp slutar i förlikning. Vid en tvist kan risken att bli

tvungen att utge ett stort skadestånd, i det närmaste, uppfattas som ett tvång att förlikas istället för att få saken prövad av allmän domstol.

4.2 De lege ferenda

Med anledning av att varudirektivet ska införlivas i svensk rätt har lagstiftaren en reell möjlighet att skapa en speciell köplag som reglerar köp av levande djur. Köp av levande djur får nämligen undantas från varudirektivets tillämpningsområde. Det framgår av uppsatsens tidigare avsnitt att det finns flera problem vid tillämpningen av konsumentköplagens bestämmelser vid köp av häst. Enligt branschorganisationerna är problemen så svåra att flera näringsidkare inte längre vågar sälja till privatpersoner. Problematiken kommer att bli ännu större efter att varudirektivet införlivats i svensk rätt, eftersom direktivet förlänger presumptionsregelns sex månader till minst ett år. Det här bromsar hästhandeln och gynnar varken näringsidkare eller konsumenter. Finns det inga näringsidkare som vågar sälja till konsumenterna kommer utbudet minska samtidigt som efterfrågan kvarstår, vilket kommer leda till att priserna stiger. Privatpersonerna kommer bli tvungna att köpa sina hästar av andra privatpersoner och köpet kommer i dessa fall regleras av KöpL som är dispositiv.

I mitt tycke är en speciell köplag för handel av levande djur en god lösning på de problem som finns idag. Lagen hade kunnat reglera konsumentköp av djur, men även de köp som idag omfattas av KöpL. Lagens bestämmelser skulle kunna vara tvingande för konsumentköp och dispositiva för andra köp. Om bestämmelserna är tvingande för konsumentköp ges ett visst skydd för konsumenterna. I lagen hade reklamationstiden förkortats och presumptionsregeln tagits bort. En lång reklamationstid är inte lämplig för ett objekt som är föränderligt till sin natur och på grund av svårigheterna att bryta presumptionen är även presumptionsregeln olämplig. Om konsumenten upptäcker ett fel i hästen hade konsumenten istället behövt göra klart mer sannolikt att felet fanns före avlämnandet. Det generösa skadeståndet hade

kunnat begränsas i viss mån. En förkortad reklamations tid medför en naturlig begränsning av den tid konsumenten kan kräva skadestånd för. I de fall säljaren lämnat en garanti för längre tid, handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder hade köparen ändå kunnat påkalla fel i hästen efter reklamations tidens utgång genom att införa bestämmelser som idag återfinns i 23–24 §§ KKL i speciallagen. Säljarens upplysningsplikt hade funnits kvar och en lagstadgad undersökningsplikt för konsumenten hade kunnat införas.

En sådan reglering hade visserligen minskat konsumentskyddet avsevärt, men med tanke på att förhållandet mellan konsument och näringsidkare i de flesta fall är mer jämlikt än vid försäljningar av exempelvis en TV från en stor butikskedja, är det inte orimligt. Genom att ha en vid näringsidkardefinition skyddas fler köpare av lagens tvingande bestämmelser. Med en speciallag anpassad för handel med levande djur som har en kortare reklamations tid och saknar presumptionsregel hade lagen inte upplevts så betungande för näringsidkaren och problemet med det vida näringsidkarbegreppet hade minskat.

4.3 Slutsats

Uppsatsens syfte var att utreda om konsumentköplagens bestämmelser ger upphov till särskilda problem när det gäller köp av häst. Det enkla svaret är ja. Konsumentköplagen är problematisk eftersom den ger konsumenten en orimligt stark ställning i förhållande till näringsidkaren. De främsta problemen är svårigheterna att bryta presumptionen i 20 a § KKL samt den långa reklamations tiden. Konsekvenserna av att tillämpa en konsumentköprättslig lag som inte är anpassad för hästar är att näringsidkarna försöker undvika att sälja till konsumenter. Det finns därför ett stort behov av att förändra lagstiftningen. Jag hoppas att lagstiftaren tar chansen som nu finns och undantar köp av levande djur från konsumentköplagens tillämpningsområde och istället reglerar detta i en speciallag.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Offentligt tryck

Proposition 2001/02:134	Ändringar i konsumentköplagen
Civilutskottets betänkande 2016/17:CU12	Konsumenträtt
Riksdagsskrivelse 2016/17:209	
Kommittédirektiv 2019:45	Nya konsumentköpregler

Litteratur

Eriksson, Anders och Nordling, Lotty och Palm, Torsten (2011), *Konsumentköp – En kommentar till konsumentköplagen*, Karnov Group Sweden AB

Gerhard, Peter (2018), *Köprättens grunder*, Liber AB

Hellner, Jan och Ramberg, Jan (1991), *Speciell avtalsrätt I*, Juristförlaget Stockholm

Herre, Johnny under medverkan av Ramberg, Jan (2019), *Konsumentköplagen – En kommentar*, Norstedts Juridik AB
[cit. Herre]

Håstad, Torgny (2013), *Köprätt – och annan kontraktsrätt*, Iustus förlag AB

Korling, Fredric och Zamboni, Mauro (2013), *Juridisk metodlära*, Studentlitteratur AB

Olsen, Lena (2004), 'Rättsvetenskapliga perspektiv', *Svensk Juristtidning*

Ramberg, Jan och Herre, Johnny (2016), *Allmän köprätt*, Wolters Kluwer Sverige AB

Sandgren, Claes (2005), 'Är rättsdogmatiken dogmatisk', *Tidskrift for Rettsvitenskap*

Övrigt material

Myndighetsdokument

Jordbruksverket

Slutrapport, *Hästar och konsumentköplagen* (2010), Ett projektarbete under 2010 i samverkan mellan ASVH, Svenska Ridsportförbundet och Sveriges Veterinärförbund med stöd från Jordbruksverkets satsning på livskraftigt hästföretagande

Elektroniska källor

<https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/aktuellt-fran-lrf-hast/konsumentkoplagen--det-har-hander/> (hämtad 2020-04-15)

<https://www.svt.se/nyheter/konsument/lrf-det-finns-oseriosa-kopare> (hämtad 2020-04-15)

<https://hastnaringen.se/fakta/konsumentkoplagen/> (hämtad 2020-04-15)

Rättsfallsförteckning

EU-domstolen

Domstolens dom av den 1 april 2004, *Förvaltnings AB Stenholmen mot Riksskatteverket*, mål C-320/02

Högsta domstolen

NJA 1976 s. 678

NJA 1991 s. 481

NJA 2013 s. 524

NJA 2015 s. 233

Hovrätterna

Svea hovrätt, dom 2009-04-09 i mål T 3977-08

Svea hovrätt, dom 2010-11-16 i mål T 10067-10

Svea hovrätt, dom 2011-02-15 i mål T 719-10

Svea hovrätt, dom 2018-02-08 i mål T 2924-17

Tingsrätterna

Växjö tingsrätt, dom 2008-04-25 i mål T 1855-07

Malmö tingsrätt, dom 2009-09-14 i mål T 8880-08

Stockholms tingsrätt, dom 2016-04-08 i mål T 7929-15

Lycksele tingsrätt, dom 2016-10-27 i mål T 33-16

Växjö tingsrätt, dom 2018-05-14 i mål T 1186-17